

19 червня 2018 р. на 82-му році життя після важкої хвороби помер Іван Драч – видатний український поет, перекладач, кіносценарист, драматург, державний і громадський діяч.

Іван Драч народився 17 жовтня 1936 р. в селі Теліжинцях Тетіївського району на Київщині в сім'ї робітника радгоспу. У 1958 році вступив на філологічний факультет Київського університету, який йому, вільнодумному студентові, не довелося закінчити стаціонарно. У вересні 1961 р. відновився на заочному відділенні. Пізніше, залишивши навчання, почав працювати в “Літературній газеті” (нині – “Літературна Україна”), куди Павло Загребельний узяв талановитого початківця на роботу до відділу поезії. Згодом І. Драч здобув фах кінодраматурга на Вищих сценарних курсах у Москві, працював у сценарній майстерні кіностудії

ім. О. Довженка, у журналі “Вітчизна”. Із середини 80-х років – член, а далі голова правління Київської організації Спілки письменників України. На І з'їзді Народного руху України за перебудову (1989) був обраний його головою. Весною 1990 р. став депутатом Верховної Ради України від Артемівського виборчого округу. Був також членом Парламенту України в 1998 – 2006 рр. Пізніше очолив громадську організацію – Товариство “Україна” (нині – Товариство “Україна-Світ”). Із 2000-го по 2002-й роки був на урядовій посаді голови Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіо. У 2014 р. очолював Комітет із присудження щорічної премії Президента України “Українська книжка року”.

Перша збірка віршів І. Драча “Соняшник” побачила світ 1962 р. Далі – “Протуберанці серця” (1965), “Поезії” та “Балади буднів” (обидві – 1967), “До джерел” (1972), “Корінь і крона” (1974, Державна премія УРСР ім. Т. Г. Шевченка 1976 р.), “Київське небо” (1976), “Сонячний фенікс” (1978), “Сонце і слово” (1979), “Шабля і хустина” (1980), “Американський зошит” (1981), “Соняшник” (вибране) і “Теліжинці” (обидві – 1985), двотомник “Вибраних творів” (1986), “Храм сонця” (1988, переклад “Книги скорботних пісень” Г. Нарекаці та власна поема “Чорнобильська мадонна”), “Лист до калини” (вибране, 1990), “Вірші та поеми” (вибране, 1991), “Вогонь з попелу” (1995), “Сізіфів меч” (1999), “Анатомія блискавки” (вибране, 2002), “Противні строфи” (2005), “Поеми” (2006), “Берло” (2007), “В королівстві Рекса” (2008), “Твори у трьох томах” (2010), “Сонце моє” (вибране, 2010), “Вибрані твори у двох томах” (2011), “То що” (2013) “СатирикоN. Pro і contra” (2015), “Страта дерев у Києві” (2016), “Вийшов з радіо чорний лев” (2018), перші томи майбутнього 10-томника; окремо видавалися драматична поема “Дума про Вчителя” (1971), а згодом – збірка “Драматичні поеми” (1982), куди ввійшли також “Соловейко-Сольвейг” та “Зоря і смерть Пабло Неруди”; кіносценарії надруковано в збірках “Іду до тебе” (1970, 2006), “Київський оберіг” (1983), “Гора” (1997), “Криниця для спраглих” (2010); літературно-критичні статті й есе – у книжці “Духовний меч” (1983); публіцистичні статті, доповіді, виступи, інтерв'ю – “Політика” (1997) та “Від форуму до форуму” (2006); у співавторстві з М. Поповичем і С. Кримським – біографічна повість “Григорій Сковорода” (1984).

Рання творчість І. Драча виявляє спраглий потяг шістдесятників до знань, віру в силу науки, пізнаваність світу. Основні риси його тодішнього стилю – віддалена асоціативність, різке поєднання предметної чуттєвості реалістичних деталей із несподіваною символізацією. Взаємопроникнення традицій і новацій виявилось і на рівні мови – у зовні незвичних словосполучках, уведенні абстрактної лексики та наукової термінології у віршований текст. Поет експериментує з ритмікою, метрикою,

строфікою, активізує базовану на особливостях фольклорного віршування тоніку, поновлює в правах верлібр, залучає образні ресурси з інших видів мистецтва.

Буйна метафоричність, свіжість світосприймання, експресіоністична гіперболізація почуттів, жага опанування й “переплавлення” здобутків світової культури (і певна еkleктичність у їх поєднанні), космізм і “заземленість”, щирість і епатаж – ці та інші риси емоційно-мислительної поліфонії, як і стильової палітри, чи не найбільш яскраво виявилися саме в перших чотирьох збірках. Еволюція Драчевого стилю відбиває й драматичні колізії синтезу народності й модерності, традиціоналізму й новаторства, риторичності й іронічності, інтелектуалізму й чуттєвості.

Надзвичайно важлива і творчість Драча-кіносценариста. Фільми “Криниця для спраглих” (реж. Ю. Ілленко) і “Пропала грамота” (Б. Івченко та І. Миколайчук), витримавши тривалу ідеологічну облогу, входять до золотої скарбниці українського кіно. “Камінний хрест” (Л. Осика), “Іду до тебе” (М. Мащенко), “Вечори на хуторі біля Диканьки” (Ю. Ткаченко), “І в звуках пам’ять відгукнеться” (Т. Левчук за кіноповістю про М. Лисенка, написаною у співтворстві з І. Миколайчуком) – вдалі спроби наблизити до сучасного глядача творчість наших геніїв. Чекають на екранне втілення “поема для кіно” “Числа” (про непрості стосунки мистецтва й кібернетики), задум фільму про Г. Сковороду, документальна драма-колаж “Гора” (за документами, які стосуються Т. Шевченка та його перепоховання).

Літературна критика й есеїстика письменника здебільшого теж осмислює улюблені імена й мотиви: Г. Сковорода, Т. Шевченко, Леся Українка, М. Рильський, М. Бажан, В. Земляк, Данте, П. Елюар, Е. Гемінґвей, Ф.-Г. Лорка, П. Неруда, сучасна література, театр, кіно...

І. Драч переклав сучасною українською мовою “Історію Русів”, твори Данте, В. Шекспіра, П. Севака, О. Вацїтїса, О. Чиладзе, інших авторів (підсумкова збірка перекладів “Наближення”, 2008). Його твори також перекладено на основні мови народів світу. Збірку англійських перекладів “Orchard Lamps” іще в 60-х роках номіновано на Нобелівську премію, книжку перекладів на російську “Зеленые врата” (1980) відзначено Державною премією СРСР 1983 р.

Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V, IV і III ступенів, Герой України. Почесний доктор і професор восьми українських університетів.

Колектив Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка глибоко сумує із приводу смерті видатного українського поета й державотворця, висловлює щирі співчуття рідним і близьким Івана Драча.

ПОЕТ НА ВСІ ЧАСИ (НОСТАЛЬГІЙНО-ВДЯЧНИЙ ЕСЕЙ)

Так уже влаштоване людське життя, що воно колись має закінчитися... Це закономірне явище, та людська логіка його постійно заперечує. Здається, зовсім нещодавно наш університет приймав на всеукраїнській Гончарівській науковій конференції Івана Драча як голову комісії з вивчення творчості митця. Великий поет своєї країни тоді говорив із високої трибуни й у студентських аудиторіях, дискутував із майбутніми філологами про сенс мистецтва слова і, як завжди, зворушливо, довірливо та щиро читав напам’ять свої вірші “Соняшник”, “Балада золотої цибулі”, “Дівочі пальці”... Це був найкращий майстер-клас поетичного мистецтва й водночас урок літератури, який студенти запам’ятають на все життя, а викладачі ще довго розгадуватимуть таємницю метафори Івана Драча, яка стала культурним і духовним феноменом епохи шістдесятництва. Цей митець із планетарним масштабом образного мислення створив свою планету поезії, схожу